

ZBOR

ZA OŽIVITEV IN RAZVOJ
GRADBENIŠTVA

23.12.

PROGRAM DELA

IZHODIŠČE: PRILOGA MEMORANDUMA

Organizatorji:

TOČKA 1:

IMENOVANJE VLADNEGA KOORDINATORJA VSEH AKTIVNOSTI PROGRAMA DELA IN USTANOVITEV DIREKTORATA ZA JAVNE INVESTICIJE

Cilj: Zagotovitev pogojev za učinkovito, trajnostno in narodno-gospodarsko optimalno poslovanje panoge in varovanje javnega interesa na področju graditve objektov.

Ukrep 1:

Imenovanje ministra ali državnega sekretarja, ki bo zadolžen za koordinacijo in izvedbo aktivnosti programa dela.

Obrazložitev:

Ker gradbeni sektor oziroma gradbeništvo nima pristojnega matičnega ministrstva, ki bi skrbel zanj oziroma za koordinacijo in izvedbo aktivnosti tega programa dela, je potrebno imenovati konkretno osebo in jo za to polno pooblastiti.

(Pristojnost: Vlada RS)

Ukrep 2:

Ustanovitev Direktorata za javne investicije na Ministrstvu za infrastrukturo, ki bi imel naslednje naloge in pristojnosti:

- Pripravlja in izvaja dolgoročno strategijo vseh javnih investicij v RS in na njeni osnovi akcijske programe za deset-letno obdobje,
- Koordinira pet-letne investicijske načrte ministrstev in nadzira izvajanje investicij ter ukrepa,
- Pridobiva in skrbi za črpanje EU sredstev za potrebe javnih investicij ter izvaja nadzor,
- Pristojen je za pripravo predpisov o javnem naročanju inženirskih storitev in gradenj, vključujoč zeleno javno naročanje in upoštevajoč stroške v celotni življenjski dobi objekta,
- Vzpostavi in vzdržuje elektronski sistem priznavanja referenc podjetij in kadrov po načelih direktive EU in uradni register referenc in kadrov,
- Izdela, uveljavi in vzdržuje standardizirane popise del v gradbeništvu in splošne ter tehniške pogoje,
- Pristojen je za sprejem in uveljavitev trajnostnega pristopa v gradnji kot standarda za prihodnost, vključujoč pripravo in uveljavitev sistema certificiranja trajnostnih javnih stavb in infrastrukture in izvedbo vzorčnih objektov,
- Skrbi za usklajenost zakonodaje in njeno poenostavitev.

Obrazložitev:

Na ta način bi:

- *aktivno izvajali cilje in direktive EU o trajnostni gradnji (javne stavbe morajo biti skoraj nič energijske od leta 2018 dalje, zasebne od leta 2020),*
- *z boljše pripravljene projekti in razpisi učinkoviteje pridobivali in črpali sredstva EU, uspešneje vodili javne investicije in prihranili javna sredstva (za 10 do 20% glede na trenutno stanje),*
- *pripravili projekte za najmanj 5 let vnaprej, da bi lahko država na trgu nastopala protiklično in s tem preprečila nepredvidljive in izjemno škodljive posledice pregrevanj in podhlajevanj trga gradbeništva,*
- *ustvarili razmere za zagotovitev pogojev za učinkovito, trajnostno in narodno-gospodarsko optimalno poslovanje celotne gradbene panoge.*

Ne pričakujemo nič posebnega, le tisto, kar v naši državi pogrešamo v primerjavi z državami EU in za kar menimo, da bi stanje bistveno izboljšalo.

(Pristojnost: Vlada RS, minister za infrastrukturo)

Ukrep 3:

Priprava, sprejem in izvajanje dolgoročne strategije vseh javnih investicij v RS in na njeni osnovi akcijskih programov za deset-letno obdobje.

Obrazložitev:

Kot pri ukrepu 2.

(Pristojnost: Vlada RS, minister za infrastrukturo)

Ukrep 4:

Priprava, sprejem in uveljavitev standarda za določitev stopnje trajnosti stavb.

Obrazložitev:

Trajnostna gradnja je skupek več vidikov. Ko govorimo o grajenem okolju in investicijah (v stavbe in infrastrukturo) so te odraz ekološke, ekonomske, družbeno kulturološke in funkcionalne, tehnične ter procesne kakovosti objekta in kakovosti lokacije.

Danes se nihče v državni upravi s trajnostnim razvojem gradenj kot celote ne ukvarja. Poskrbljeno je le za ekološki vidik, in sicer s slabo in v praksi težko izvedljivo uredbo o zelenem javnem naročanju, katere pristojnost si podajajo MF, MOP in MI.

Medtem ko v tujini (javni) naročniki naročajo stavbo v določenem trajnostnem standardu, ki ga je mogoče doseči z različnimi kombinacijami uporabljenih rešitev, materialov in postopkov, pri nas predpisujemo obvezne deleže lesa in materialov z okoljskimi deklaracijami določenega tipa.

Predlagamo sprejem standarda za določitev stopnje trajnosti stavb po vzoru Nemčije.

(Pristojnost: Vlada RS, minister za infrastrukturo)

TOČKA 2:

ZAGOTOVITEV STABILNIH POGOJEV POSLOVANJA IN ZAGON INVESTICIJ

Cilj: Zagon potrebnih in ekonomsko upravičenih javnih investicij, ki so primerne z vidika trajnostnega razvoja družbe in zagotovitev stabilnega in konkurenčnega okolja za zasebne domače in tuje investicije.

Pridružujemo se pozivu infrastrukturne konference InfraKon 2014, ki je bila 12.11.2014 v Ljubljani, ki poziva Vlado RS, da nemudoma prične s pospešenimi aktivnostmi:

- za sprejem Strategije razvoja prometne infrastrukture in določi skrajne roke za njen sprejem,
- za organiziranje srečanj s predstavniki gospodarskih asociacij in industrij za pripravo ekonomsko utemeljenih narodnogospodarskih realnih in optimalnih narodnogospodarskih akcijskih načrtov,
- organiziranje srečanj s predstavniki socialnih partnerjev za pripravo socialno sprejemljivih narodnogospodarskih akcijskih načrtov,
- pripravo akcijskega načrta za izvedbo infrastrukturnih projektov za naslednjih 5 let natančno in od 5 let do 10 let okvirno,
- za ustanovitev nacionalne delovne skupine po vzoru EU, ki bo deloval na področju infrastrukture za pospešitev postopkov za njeno uspešno graditev.

Ukrep št.1:

Določiti zavezujoče letne načrte za investicije in investicijsko vzdrževanje državne in lokalnih infrastruktur za najmanj pet let vnaprej in zagotoviti potrebno projektno in investicijsko dokumentacijo ter zanesljive finančne vire javnim naročnikom in državnim podjetjem za njihovo izvajanje. Istočasno preprečiti vpliv politike po njihovem prerazporejanju za druge potrebe.

Obrazložitev:

Priprava strateških planov in operativnih programov je ključna za odločitve o investicijah. Narodno- gospodarski učinki novih investicij so odvisni tudi od deleža domačih storitev, dobaviteljev opreme in gradbenih izvajalcev. Pri vsakem načrtovanem objektu je potrebno upoštevati optimalni delež domačih dobav in storitev. Za pospešeno pripravo strateških dokumentov. Upoštevati zaključke Infrastrukturne konference InfraKon 2014, Ljubljana 12.11.2014.

(Pristojnost: Vlada RS, Ministrstvo za infrastrukturo, Ministrstvo za finance)

Ukrep št. 2:

Strateške infrastrukturne projekte z možnostjo financiranja iz evropskih skladov je treba obravnavati prednostno kot spodbudo za oživetev gospodarske rasti. Predpogoj za uspešno koriščenje evropskih sredstev zanje je priprava projektne in investicijske dokumentacije vnaprej.

Obrazložitev:

Zaradi pomanjkanja lastnih finančnih sredstev bodo sredstva iz evropskih skladov nujno potrebna za zaprtje finančne konstrukcije. Na področju infrastrukture še vedno zaostajamo za razvitimi in je ta zaostanek potrebno zmanjšati. Pri infrastrukturi slovenski izvajalci dosegajo visok delež domačih dobav in storitev in lahko pomembno prispevajo k rasti BDP.

(Pristojnost: Vlada RS, Ministrstvo za infrastrukturo, Služba vlade RS za razvoj in kohezijsko politiko)

Ukrep št. 3:

Optimizirati postopke nakupa zemljišč, poenostaviti postopke izdelave prostorskih izvedbenih aktov in izdaje okoljevarstvenih soglasij in dovoljenj.

Obrazložitev:

Pri postopkih umeščanja v prostor smo na repu v Evropi. Evropska zakonodaja, ki govori o infrastrukturnih projektih skupnega interesa nas zavezuje k pripravi nove zakonodaje in bistveno skrajšanje postopkov za umeščanje v prostor in pridobitev gradbenih dovoljenj.

(Pristojnost: Ministrstvo za okolje in prostor)

Ukrep št.4:

Zagotoviti varno, urejeno, konkurenčno in stabilno gospodarsko okolje za zasebne domače in tuje investicije.

Obrazložitev:

Brez stabilnega gospodarskega okolja in odprave dolgotrajnih birokratskih postopkov umeščanja v prostor bomo težko pridobili tuje vlagatelje. Pri tujih vlaganjih na nivoju države potrebujemo akcijski načrt, kjer bomo z narodno gospodarskega vidika opredelili projekte, kjer so tuja vlaganja zaželeni in projekte pri katerih bi morali iz strateških razlogov investirati sami in z lastnimi kadri.

(Pristojnost: Vlada RS, Ministrstvo za infrastrukturo, Ministrstvo za okolje in prostor)

TOČKA 3:

UREDITEV RAZMER NA TRGU INŽENIRSKIH STORITEV IN GRADENJ

Cilj: Normalizacija razmer na trgu naročanja inženirskih storitev in gradenj s posebnim poudarkom na javnem naročanju. Z večjo vlogo znanja, stroke in odgovornosti v vseh fazah, od priprave do izvedbe projekta, zmanjšati naraščajoča tveganja pri gradnji objektov in vzpostaviti pogoje za stabilen dolgoročni razvoj panoge, ki je storitvena dejavnost z bogato tradicijo in zato vir možnosti za zaposlitev državljanov RS.

Izhodišče: Ukrepi za splošen dvig kulture graditve (normalizacija razmer) in posledično regulacija posameznih poglavij so tesno povezani z ureditvijo pogojev javnega naročanja. Predlagamo preučitev in prepis načina dela v Avstriji oziroma Italiji s potrebnimi prilagoditvami in poenostavitvami.

3.1. Uvesti minimalne pogoje za opravljanje dejavnosti z namenom zagotavljanja višje kakovosti storitev, odprave nelojalne konkurence in socialnega "dumpinga".

Ukrep 1:

V zakonodaji, ki obravnava graditev objektov, na novo opredeliti minimalne pogoje za opravljanje dejavnosti projektiranja in tehničnega svetovanja.

Po pregledu ureditev v tujini predlagamo obvezno zaposlitev vsaj enega posameznika s pooblastilom za odgovornega projektanta za polni delovni čas in določitev minimalnega obveznega deleža lastništva pooblaščenih inženirjev/arhitektov v projektivnem podjetju (51%) ter določilo, da mora samostojni podjetnik ali odgovorna oseba gospodarskega subjekta izpolnjevati pogoje za pooblaščenega inženirja/arhitekta ves čas opravljanja dejavnosti.

Obrazložitev:

Zakon o graditvi objektov določa minimalne pogoje za opravljanje dejavnosti projektiranja, nadzora in revidiranja tako, da predpisuje, da mora imeti pravna oseba zaposlena ali po pogodbi najeto najmanj eno osebo, ki izpolnjuje pogoje za pooblaščenega inženirja odgovornega projektanta ter da ima zavarovano odgovornost za škodo. Sistem ne deluje na želeni način. V obdobju zadnjih petih let (kriza) je v praksi zaslediti porast slabe kvalitete storitev, nelojalne konkurence in kupovanja žigov pooblaščenih inženirjev. Podjetje lahko odpre vsakdo. 67% od nekaj več kot 4300 podjetij, ki so registrirana za »drugo projektiranje in tehnično svetovanje« ni v lasti pooblaščenih inženirjev, večina jih sklepa podjemne pogodbe. Projektirajo študentje in posamezniki brez strokovnega izpita in pooblastila (problem slabe kakovosti storitve) ali pa posamezniki, ki so redno zaposleni v drugem, konkurenčnem podjetju ali v javni ustanovi/upravi oziroma so upokojeni (problem nelojalne konkurence), kot tudi brezposelni inženirji (problem socialnega dumpinga, izredno nizka socialna varnost teh ljudi). Poleg tega povezava odgovornosti med pooblaščenim inženirjem, ki odgovarja strokovno, in pravno osebo, ki odgovarja odškodninsko, ni dovolj dobro zagotovljena, kar zagotovo ni v korist naročnikom storitev in končnim uporabnikom objektov, kot kaže dnevna praksa.

(Pristojnost: Ministrstvo za okolje in prostor (ZGO))

Ukrep 2:

V zakonodaji, ki obravnava graditev objektov, na novo opredeliti minimalne pogoje za opravljanje dejavnosti izvajanja gradbenih del.

Predlagamo obvezno zaposlitev vsaj enega posameznika s pooblastilom za vodenje del ali vodenje posameznih del (odvisno od dela, ki ga podjetje prevzame) za polni delovni čas.

Obrazložitev:

Zakon o graditvi objektov določa minimalne pogoje za opravljanje dejavnosti izvajanja gradbenih del tako, da predpisuje, da mora imeti pravna oseba zaposlena ali po pogodbi

najeto najmanj eno osebo, ki izpolnjuje pogoje za odgovornega vodjo del ali odgovornega vodjo posameznih del (odvisno od posla, ki ga prevzema v izvedbo) ter da ima zavarovano odgovornost za škodo. Sistem ne deluje na zeleni način. Problemi so skoraj identični problemom, opisanim pod predhodnim ukrepom.

(Pristojnost: Ministrstvo za okolje in prostor (ZGO))

Ukrep 3:

V zakonodaji o javnem naročanju predpisati minimalne pogoje, ki jih morajo izpolnjevati izvajalci gradbenih del pri izvedbi objektov, kot sledi:

skupina A

Projekte s pogodbeno vrednostjo enako ali večjo od 8,0 mio € brez DDV, lahko izvaja podjetje z ustrežno registracijo dejavnosti*, ki ima redno zaposlenih najmanj 20 delavcev, od tega redno zaposlenih najmanj 6 inženirjev s pooblastilom za odgovorno vodenje del ali v RS pridobljeno poklicno kvalifikacijo za odgovorno vodenje del, ki je imelo v preteklem letu prihodke iz poslovanja večje od dvakratnika pogodbenega posla ali v preteklih dveh letih prihodke iz poslovanja večje od štirikratnika pogodbenega posla, ki deluje na trgu najmanj 5 let, v preteklem letu s kapitalom višjim od osmine vrednosti pogodbenega posla, ki je zavezanec za Kolektivno pogodbo gradbenih dejavnosti.

skupina B

Projekte s pogodbeno vrednostjo enako ali večjo od 4,0 in manjšo od 8,0 mio € brez DDV, lahko izvaja podjetje z ustrežno registracijo dejavnosti*, ki ima redno zaposlenih najmanj 13 delavcev, od tega redno zaposlenih najmanj 4 inženirje s pooblastilom za odgovorno vodenje del ali v RS pridobljeno poklicno kvalifikacijo za odgovorno vodenje del, ki je imelo v preteklem letu prihodke iz poslovanja večje od dvakratnika pogodbenega posla ali v preteklih dveh letih prihodke iz poslovanja večje od štirikratnika pogodbenega posla, ki deluje na trgu najmanj 4 leta, v preteklem letu s kapitalom višjim od osmine vrednosti pogodbenega posla, ki je zavezanec za Kolektivno pogodbo gradbenih dejavnosti.

skupina C

Projekte s pogodbeno vrednostjo enako ali večjo od 2,0 in manjšo od 4,0 mio € brez DDV, lahko izvaja podjetje z ustrežno registracijo dejavnosti*, ki ima redno zaposlenih najmanj 9 delavcev, od tega redno zaposlenih najmanj 3 inženirje s pooblastilom za odgovorno vodenje del ali v RS pridobljeno poklicno kvalifikacijo za odgovorno vodenje del, ki je imelo v preteklem letu prihodke iz poslovanja večje od dvakratnika pogodbenega posla ali v preteklih dveh letih prihodke iz poslovanja večje od štirikratnika pogodbenega posla, ki deluje na trgu najmanj 3 leta, v preteklem letu s kapitalom višjim od osmine vrednosti pogodbenega posla, ki je zavezanec za Kolektivno pogodbo gradbenih dejavnosti.

skupina D

Projekte s pogodbeno vrednostjo enako ali večjo od 1,0 in manjšo od 2,0 mio € brez DDV, lahko izvaja podjetje z ustrežno registracijo dejavnosti*, ki ima redno zaposlenih najmanj 6 delavcev, od tega redno zaposlenih najmanj 2 inženirja s pooblastilom za odgovorno vodenje del ali v RS pridobljeno poklicno kvalifikacijo za odgovorno vodenje del, ki je imelo v preteklem letu prihodke iz poslovanja večje od dvakratnika pogodbenega posla ali v preteklih dveh letih prihodke iz poslovanja večje od štirikratnika pogodbenega posla, ki deluje na trgu najmanj 2 leti, v preteklem letu s kapitalom višjim od osmine vrednosti pogodbenega posla, ki je zavezanec za Kolektivno pogodbo gradbenih dejavnosti.

skupina E

Projekte s pogodbeno vrednostjo enako ali večjo od 0,4 in manjšo od 1,0 mio € brez DDV, lahko izvaja podjetje z ustrežno registracijo dejavnosti*, ki ima redno zaposlene najmanj 4 delavce, od tega redno zaposlena bodisi najmanj 2 inženirja s pooblastilom za odgovorno vodenje del ali v RS pridobljeno poklicno kvalifikacijo za odgovorno vodenje del bodisi najmanj 2 delavca s pooblastilom za odgovorno vodenje posameznih del ali v RS pridobljeno poklicno kvalifikacijo za odgovorno posameznih vodenje del, ki je imelo v preteklem letu prihodke iz poslovanja večje od pogodbenega posla ali v preteklih dveh letih prihodke iz poslovanja večje od dvakratnika pogodbenega posla, ki deluje na trgu najmanj 1 leto, v preteklem letu s kapitalom višjim od osmine vrednosti pogodbenega posla, ki je zavezanec za Kolektivno pogodbo gradbenih dejavnosti ali Kolektivno pogodbo za obrt in podjetništvo.

skupina F

Projekte s pogodbeno vrednostjo enako ali večjo od 0,04 in manjšo od 0,4 mio € brez DDV, lahko izvaja podjetje z ustrežno registracijo dejavnosti*, ki ima redno zaposlene najmanj 3 delavce, od tega redno zaposlenega bodisi najmanj 1 inženirja s pooblastilom za odgovorno vodenje del ali v RS pridobljeno poklicno kvalifikacijo za odgovorno vodenje del bodisi najmanj 1 delavca s pooblastilom za odgovorno vodenje posameznih del ali v RS pridobljeno poklicno kvalifikacijo za odgovorno posameznih vodenje del, ki je imelo v preteklem letu prihodke iz poslovanja večje od pogodbenega posla ali v preteklih dveh letih prihodke iz poslovanja večje od dvakratnika pogodbenega posla, ki deluje na trgu najmanj 1 leto, v preteklem letu s kapitalom višjim od osmine vrednosti pogodbenega posla, ki je zavezanec za Kolektivno pogodbo gradbenih dejavnosti ali Kolektivno pogodbo za obrt in podjetništvo.

*Registracija dejavnosti: Gospodarske družbe ali zadruga morajo imeti v sodni register vpisano dejavnost gradbeništva. Samostojni podjetnik mora imeti takšno dejavnost priglašeno pri davčni upravi. Za tiste izvajalce, ki na podlagi Obrtnega zakona svojo dejavnost opravljajo na obrtni način, je pogoj za izvajanje del pridobljeno obrtno dovoljenje na podlagi Obrtnega zakona.

Zaradi zagotovitve možnosti nemotenega nadaljnjega poslovanja za vse, ki teh pogojev ne izpolnjujejo (predvsem so to mikro in mala podjetja), obvezno zagotoviti prehodno obdobje, vsaj 2 leti.

Obrazložitev:

Gradnja objektov, ki sicer spada med najzahtevnejša opravila, še posebej pri zahtevnih in javnih objektih, je z opustitvijo vsakokratne kadrovske prisotnosti in individualne odgovornosti odgovornih vodij v podjetju izvajalca del prepuščena neodgovorni, nekvalitetni in ponekod tudi nevarni izvedbi, v pretežni meri pa tudi negospodarnim naložbam. Še posebej je nedopustna podpovprečna izvedba del na objektih, ki se plačujejo z javnim denarjem, tako s finančnega vidika, kot tudi iz vidika varnosti.

Skladno s sedaj veljavno zakonodajo lahko v Sloveniji objekt gradi, rekonstruira ali odstrani pravna ali fizična oseba na podlagi same registracije, brez zaposlenih, pri čemer si lahko delovno silo zagotovi preko podjemnih ali drugih pogodb obligacijskega prava, zaradi česar so takšne družbe v konkurenčni prednosti pred gradbenimi družbami, ki redno zaposlujejo in ki skrbijo za razvoj kadrov in financirajo v znanje, tradicijo, kvaliteto, družbeno odgovornost.

Veljavna zakonodaja sicer v določenem delu regulira omenjeno področje, vendar se to v praksi ne odraža na želeni način, saj se poleg slabe kakovosti storitev pojavljata tudi nelojalna konkurenca in socialni dumping.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance (ZJN oz. njegov podzakonski akt))

3.2. Vzpostaviti inštrument odgovornosti javnega naročnika, ki mora prevzeti posledice lastnih ravnanj in tveganih odločitev (slabo pripravljena razpisna dokumentacija, sprejem neobičajno nizkih ponudb in pomanjkljive projektne dokumentacije, zamude pri sprejemanju potrebnih odločitev v fazi gradnje, zamude pri plačevanju, itd.). Za vsako javno investicijo imenovati kompetentnega odgovornega vodjo investicije (pooblaščenega inženirja ali arhitekta).

Ukrep 4:

V zakon o javnem naročanju vnesti odgovornost javnega naročnika za vodenje investicije. V zakonu predvideti določilo o tem, da mora javni naročnik za vsako javno investicijo imenovati kompetentnega odgovornega vodjo investicije (pooblaščenega inženirja/arhitekta z ustreznimi izkušnjami na področju objektov, ki je predmet naročila). V zakonu naj se opredelijo njegove naloge, pristojnosti, odgovornosti, kot tudi sankcije zoper naročnika, ki tega ne upošteva.

Obrazložitev:

Tako kot vsak od nas potrebuje osebnega zdravnika, kateremu zaupamo naše zdravje, ki prepozna naš problem, nas usmerja do zdravnikov specialistov ter vodi naše zdravljenje, tako investitor/naročnik potrebuje strokovnjaka, ki mu vodi investicijo od ideje do izvedbe. Pooblaščen inženir/arhitekt ima strokovno znanje in kompetence za vodenje investicije, česar številni sedanji javni naročniki oziroma zaposleni pri njih nimajo. Poleg tega s svojo licenco strokovno odgovarja, kar je pomembno. Na ta način javni naročnik prevzame odgovornost za vestno izvedbo posla in skrbno ravnanje z javnim denarjem. Ocenjujemo, da bi bile z uveljavitvijo tega ukrepa javne investicije bolj premišljene, bolje vodene, objekti višje kakovosti, funkcionalnejši in cenejši (pri izgradnji, v uporabi in pri vzdrževanju).

(Pristojnost: Ministrstvo za finance)

Ukrep 5:

Z namenom izboljšanja kakovosti in transparentnosti javnih naročil ter odprave neloyalne konkurence naj se v ZJN vnese naslednja določila:

- naročilo inženirskih storitev in gradnje se (lahko) razpiše samo ob 100% zagotovljenem financiranju (Avstrija, Italija) oziroma zaprti finančni konstrukciji, ki jo je možno definirati na osnovi projektne naloge oziroma standardiziranih popisov gradbenih, obrtniških in instalacijskih del ter materiala in opreme, torej na osnovi kvalitetno izdelane projektne naloge oziroma projektne dokumentacije,
- naročilo gradnje se razpiše na podlagi projekta za razpis, kot ga določa zakon o graditvi objektov,
- ob razpisu naročila se objavi ocenjena vrednost naročila in v primeru naročila inženirskih storitev tudi investicijska vrednost,
- na portalu javnih naročil takoj po zaključku javnega naročila naročnik objavi končno obračunsko vrednost celotne investicije.

Obrazložitev:

Ukrepi bi zelo hitro v osnovi pripomogli k zmanjšanju manevrskega prostora negospodarnemu, netransparentnemu in posledično neučinkovitemu ravnanju s proračunskimi sredstvi pri graditvi objektov.

Naročnik bi moral pri načrtovanju investicij imeti dostop do vseh informacij, da bi lahko pravilno cenil potrebe po javnem naročilu in vrednotenju investicije. Veljavni ZJN-2 sicer določa vsebino razpisne dokumentacije za oddajo gradbenih del, del razpisa pa predstavlja tudi tehnični del dokumentacije, ki pa nikjer v zakonodaji ni dorečen, kar pomeni, da ga lahko pripravi kadarkoli in kakršenkoli način. Pogosto se tudi dogaja, da se posamezna razpisna dokumentacija v obliki »copy-paste« variant pojavlja v taki ali drugačni obliki pri več razpisih, z vsemi napakami in pomanjkljivostmi, ki jih to prinese za seboj, tu se zlasti izpostavlja favoriziranje točno določenega ponudnika, ki mu je potem tak razpis »pisan na kožo«. Zato predlagamo ponovno uvedbo projekta za razpis v zakon o graditvi objektov, pri čemer to pomeni tudi jamčenje odgovornih projektantov za njeno izdelavo.

Tudi ponudniku mora biti v razpisu naročila na razpolago čim več informacij o predmetu naročila (celovita projektna naloga, ocenjena vrednost naročila, investicijska vrednost, projekt za razpis), saj bo le na ta način lahko oddal realno ponudbo. S tem bo zagotovljena tudi enakovrednost med ponudniki in med ponudnikom in naročnikom, ki svoje premoči ne bi smel izkoriščati na način necelovite projektne naloge oziroma tehničnega dela razpisne dokumentacije in izbranega postopka oddaje naročila, pa v praksi velikokrat jo.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance (ZJN), Ministrstvo za okolje in prostor (PZR določiti v ZGO))

3.3. Z uvedbo standardiziranih popisov del in izdelavo splošnih in posebnih tehničnih pogojev gradnje zagotoviti enakopravnost in preglednost nastopa potencialnih izvajalcev na trgu.

Ukrep 6:

Pripravi, sprejme in predpiše se obvezno uporabo standardiziranih popisov del in splošnih in posebnih tehničnih pogojev gradnje (za visoko gradnjo in infrastrukturo) ter tehničnih specifikacij, kjer je to potrebno. Za javna naročila se pripravi in predpiše tudi standardno gradbeno pogodbo.

Država vzpostavi in vodi bazo standardiziranih popisov del in posebnih tehničnih pogojev gradnje sama ali pa podeli koncesijo/e. Standardizirani popisi del in splošni in posebni tehnični pogoji gradnje se pripravijo ob upoštevanju tujih praks in dosedanjega dela zbornic (SG projekt).

Obrazložitev:

Nimamo standardiziranih popisov. Veliko splošnih in posebnih tehničnih pogojev gradnje je zastarelih in neuskkljenih s standardi, nekateri niso bili nikoli potrjeni, pa se uporabljajo. Z obvezno uporabo popisov in pogojev se zagotovi enakopravnost in preglednost nastopa potencialnih izvajalcev na trgu, prepreči izigravanje sistema javnega naročanja in dvigne njegovo transparentnost.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance (ZJN) in Ministrstvo za okolje in prostor (ZGO))

3.4. Vzpostaviti elektronski sistem priznavanja referenc podjetij (izvajalskih in projektivnih) ter kadrov po načelih direktive EU in uradni register referenc podjetij in kadrov.

Ukrep 7:

Skladno s smernicami direktive EU se v postopkih JN uvede sistem enotnega elektronskega obrazca referenčnega potrdila za podjetja in strokovnjake z naslednjo vsebino za podjetja (omejitev naročnikom glede drobljenja referenc):

- Naročnik referenčnega posla
- Kontaktna oseba pri naročniku referenčnega posla, ki je potrdila referenco
- Izvajalec posla (projektant, nadzornik, revident, izvajalec, geodetsko podjetje)
- Odgovorni vodja del/projekta/revidiranja/nadzornik/geodet strani izvajalca posla
- Ime referenčnega projekta oziroma referenčnega posla
- Pogodbena vrednost posla v EUR brez DDV
- Investicijska vrednost posla v EUR brez DDV
- Datum pričetka in konca posla (leto in mesec)
- Velikost objekta (neto m², dolžina ...)
- Zahtevnost objekta po zakonu o graditvi objektov (zahteven, manj zahteven, nezahteven, enostaven)
- Značilnosti izvedenega posla (pomembno za potrditev reference)
- Opis opravljenega dela (kakovost, pravočasnost, samostojnost ...)
- Dodatne pripombe naročnika

- Datum izdaje potrdila
- in naslednjo za posameznike:
- Naročnik referenčnega posla
  - Kontaktna oseba pri naročniku referenčnega posla, ki je potrdila referenco
  - Pooblaščen inženir/arhitekt z identifikacijsko številko X
  - Vloga (odgovorni projektant/vodja projekta/revident/vodja revidiranja/vodja del/vodja gradbišča/nadzornik/geodet)
  - Ime referenčnega projekta oziroma referenčnega posla
  - Pogodbena vrednost posla v EUR brez DDV
  - Investicijska vrednost posla v EUR brez DDV
  - Datum pričetka in konca posla (leto in mesec)
  - Velikost objekta (neto m², dolžina ...)
  - Zahtevnost objekta po zakonu o graditvi objektov (zahteven, manj zahteven, nezahteven, enostaven)
  - Značilnosti izvedenega posla (pomembno za potrditev reference)
  - Opis opravljenega dela (kakovost, pravočasnost, samostojnost ...)
  - Dodatne pripombe naročnika
  - Datum izdaje potrdila

Država vzpostavi in vodi register sama ali pa podeli koncesijo oziroma javno pooblastilo.

Obrazložitev:

Reference usposobljenosti ponudnikov in strokovnjakov naj bodo zbrane na enem mestu, uporabijo naj se enaki/enotni obrazci, ki nimajo časovne omejitve (če je referenca enkrat potrjena, je potrjena za vedno), ločijo pa naj se le po logičnih skupinah opravljenih referenčnih del, ki jih je bistveno manj. Zahtevane reference naj se združijo glede tipa referenčne gradnje.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance (ZJN))

3.5. Uvesti sistem kriterijev za priznavanje referenc na podlagi velikosti projektov in velikosti ter kadrovske sposobnosti podjetij, ki naj bodo osnova za priznavanje sposobnosti podjetij za sodelovanje na javnih razpisih.

Ukrep 8:

Uvede se klasifikacija objektov, na osnovi katere se izvede primerjanje sposobnosti ponudnikov in bi se uporabljala pri razpisih in pridobivanju ponudb za javna naročila, kot sledi:

1. STAVBE
  - 1.1. STANOVANJSKE STAVBE
    - 1.1.1. Enostanovanjske stavbe
    - 1.1.2. Večstanovanjske stavbe
  - 1.2. NESTANOVANJSKE STAVBE
    - 1.2.1. Upravne in pisarniške stavbe
    - 1.2.2. Druge stavbe za storitvene dejavnosti
    - 1.2.3. Stavbe za promet in izvajanje elektronskih komunikacij
    - 1.2.4. Industrijske stavbe in skladišča
    - 1.2.5. Stavbe splošnega družbenega pomena
    - 1.2.6. Druge nestanovanjske stavbe – doda se navedbo podrazreda enotne klasifikacije vrst objektov CC-SI
2. GRADBENI INŽENIRSKI OBJEKTI
  - 2.1. Objekti prometne infrastrukture
    - 2.1.1. Ceste in letališče steze
    - 2.1.2. Železniške proge
    - 2.1.3. Mostovi, viadukti, predori in podhodi
    - 2.1.4. Pristanišča, plovni kanali, jezovi, in vodne pregrade ter drugi vodni objekti

- 2.2. Cevovodi, komunikacijska omrežja in elektroenergetski vodi
- 2.3. Industrijski gradbeni kompleksi
  - 2.3.1. Rudarski
  - 2.3.2. Energetski
  - 2.3.3. Kemijska industrija
- 2.4. Drugi gradbeni inženirski objekti
  - 2.4.1. Objekti za šport, rekreacijo in prosti čas
  - 2.4.2. Drugi gradbeni inženirski objekti

Obrazložitev:

Referenca je po svoji naravi dokazilo, da je ponudnik sposoben izvesti javno naročilo v zahtevanem obsegu in kvaliteti, saj z njo dokazuje, da je v preteklosti primerljiva dela že uspešno opravil.

Obstoječa kategorizacija vrst objektov glede na zahtevnost je doživela že marsikatero strokovno kritiko, saj nabor, ki ga podzakonski predpisi naštevajo v posamezni kategoriji vrst objektov, ne sovпада z dejansko strokovno zahtevnostjo objektov ampak je bil določen na zahtevo politike. Zato bi se morala kategorizacija objektov povsem spremeniti.

Ta predlog klasifikacije objektov bi se uporabljal pri razpisih in pridobivanju ponudb za javna naročila.

Klasifikacija bi bila zasnovana tako, da se v osnovi razdeli na bistveno manj področij, pod katera spadajo pripadajoče skupine objektov, pri čemer smo izhajali iz veljavne enotne klasifikacije vrst objektov CC-SI.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance (ZJN))

3.6. Odpraviti javno naročanje inženirskih storitev in gradenj izključno na podlagi najnižje cene. Poleg cene mora biti ključno merilo za izbor tudi kakovost ponudnika (podjetja in ekipe strokovnjakov)

Ukrep 9:

V slovenski pravni red se čim prej prenese direktivo o javnem naročanju. Ob tem se v ZJN odpravi javno naročanje inženirskih storitev in gradenj po izključno najnižji ceni in poenoti javno naročanje na nivoju države (Italija), pri čemer se za obvezno predpiše:

- izbor ponudnika inženirske storitve in gradenj po metodi kakovosti in cene (ekonomsko najugodnejša ponudba), pri čemer se dopusti, da so reference tudi merilo, ne le pogoj,
- uporabo zakonjenih parametrov za določitev vrednosti inženirske in arhitekturne storitve (ocenjene vrednosti storitve),
- enotno metodologijo vrednotenja finančnega dela ponudbe,
- enotno metodologijo vrednotenja tehničnega dela ponudbe,
- nov enoten postopek prepoznavanja in izločanja neobičajno nizkih ponudb.

Obrazložitev:

Kakovost javnih objektov zadnjih nekaj let opazno pada. Obstoječ sistem javnega naročanja z izbiro ponudnika ob uporabi skoraj izključno metode najnižje cene (v 98%), takšno stanje ne le podpira temveč tudi spodbuja. Istočasno to pomeni, da se gradi predrage objekte in da se z javnim denarjem ne ravna skrbno.

Zakaj je kakovost pomembna? Objekti morajo glede na svoj namen namreč izpolnjevati bistvene zahteve glede varnosti, zanesljivosti, ekonomičnosti, funkcionalnosti, okoljske in energijske sprejemljivosti, kar je pri gradnji objektov raznih vrst mogoče zagotoviti zgolj in le z adekvatno strokovno podkovanim kadrom. Zato je kakovost ponudnika ključna odločitvena spremenljivka, ki se materialno odraža v manjšem delu v višini investicije (20%), v večjem delu pa skozi stroške uporabe in vzdrževanja objekta v vsej njegovi življenjski dobi (80%). Skrbno

načrtovan in izveden objekt, kakovostni in kakovostno vgrajeni materiali so torej odločilni vidiki pri uresničevanju načel trajnostne gradnje, ki se ji je zaobljubila Evropa in z njo Slovenija.

Racionalno porabo javnega denarja se lahko zagotovi le z obvezno uporabo metode kakovosti in cene, pri čemer so morajo biti reference ne le pogoj za priznanje sposobnosti temveč tudi merilo.

Nelojalno konkurenco in ponudnike z neobičajno nizko ceno je treba prepoznati in izločiti. Obstoječa zakonska rešitev tega ne zagotavlja, saj je analiza pokazala, da naročniki preverjajo, a ne izločajo, navkljub cenam pod realnimi in lastnimi cenami. Analiza je pokazala, da bi bile vse evidentirane najnižje ponudbe, ki so jih slovenski javni naročniki sprejeli, v Avstriji in Italiji izločene. Država kot javni naročnik ne bi smela sprejemati in s tem spodbujati dela pod lastno ceno, ki podjetjem ne omogoča obstoja in razvoja.

Ob tem je pomembno tudi, da se sistem javnih naročil inženirskih storitev in gradenj poenoti na nivoju države, kot so to storili leta 2013 v Italiji.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance)

3.7. Poenotiti javno naročanje inženirskih storitev in gradenj na ravni države: Uvesti mednarodne standarde v pogodbe. Preprečiti pretirane zahteve po bančnih garancijah. Sprejeti Cenik za inženirske storitve in gradnje v skladu z Direktivo o storitvah na notranjem trgu.

Ukrep 10:

Uvedejo se naslednja jamstva, ki naj jih ponudniki na javnih razpisih dajejo v zavarovanja:

- za resnost ponudbe do 3 % - izvršnica,
- za dobro in pravočasno izvedbo do 5% - izvršnica ali menično zavarovanje s pooblastilom za unovčenje,
- zavarovanje splošnega garancijskega roka za največ 2 leti (po vzoru Avstrije in Nemčije), v višini do 5% z bančno garancijo brez omejitev, a s pozivom k odpravi pomanjkljivosti v pogodbenem roku pred unovčitvijo bančne garancije (le za izvedbo).

Obrazložitev:

Obstoječa finančna zavarovanja na trgu naj se poenotijo oz. postanejo enakovredna, saj nudijo naročniku enakovrstno in zadostno zavarovanje, stroškovno pa so za ponudnike ugodnejša oz. se finančna zavarovanja razvrščajo glede na zahtevnost objektov, v zvezi s katerim se dajejo. Naročniki namreč zahtevajo od ponudnikov nesorazmerne finančna zavarovanja, ki niso v povezavi s predmetom oz. zahtevnostjo izvedbe predmeta javnega naročila. Poostrene razmere v finančnem sektorju zaradi visokih stroškov in pogojev za izdajo finančnih zavarovanj slabijo konkurenčnost pri javnem naročanju, kar neposredno vpliva na gospodarnost naročanja.

Naročnik lahko v istem postopku javnega naročanja dovoli predložitev različnih instrumentov finančnega zavarovanja in ponudniku dopusti, da sam izbere s katerim finančnim instrumentom bo zavaroval izpolnitev svojih obveznosti.

Zavezujoče izjave banke o izdaji bančne garancije za resnost ponudbe in za dobro izvedbo del in za resnost ponudbe oz. dobro izvedbo del naj naročnik ne zahteva, glede na okoliščine primera in zahtevnost gradnje se kot alternativa predlaga predložitev bianco menice, s pooblastilom za unovčenje.

Pri določanju višine finančnega zavarovanja naj se upošteva običajno poslovno prakso in okoliščine konkretnega primera (npr. zahtevnost in /ali velikost objekta).

Za zavarovanje za odpravo napak v garancijski dobi se predlaga predložitev jamstva v višini do 5% vrednosti naročila, z upoštevanjem uporabe redukcijskih klavzul, skladno s katero znesek zavarovanja zmanjšuje s potekom časovnih obdobj ali glede na nastop določenih dogodkov (npr. prenehanje garancijske dobe za del naročila, izvedba dela naročila, ki predstavlja funkcionalno celoto). Kot ustrezni način zavarovanja v garancijski dobi, naj se sprejemajo tudi delne in prenosljive bančne garancije za garancijski rok, sešteto od vseh akterjev pri gradnji, torej od dobaviteljev in podizvajalcev, glavni izvajalec pa doda le

manjkajočo vrednost garancije do zahtevanih npr. 5% garancije za garancijski rok. Korak v pravo smer predstavlja sprejeta Uredba o finančnih zavarovanjih pri javnem naročanju (Uradni list RS, št. 48/14).

(Pristojnost: Ministrstvo za finance)

3.8. Zaščititi slovenske ponudnike oziroma jih postaviti v enakovreden položaj glede na ponudnike, ki prihajajo na slovenski trg iz držav EU

Ukrepi so predstavljeni pod točko 4.

3.9. Z ukrepi in stalnim nadzorom zagotoviti plačilno disciplino, kot tudi plačevanje prispevkov in davkov.

Ukrep 11:

Pospešitev postopkov izterjave in njihova učinkovitost.

Obrazložitev:

V zadnjih letih je bilo sprejetih vrsta ukrepov in sprememb Zakona o izvršbi in zavarovanju, ki so vendarle vsaj malo prispevali k pospešitvi postopkov in njihovi učinkovitosti, a žal, še ne dovolj. V številnih izvršilnih zadevah dolžniki še vedno namenoma vlagajo neutemeljene ugovore z namenom zavlačevanja postopka izterjave, ki se nato nadaljuje v pravnem postopku. V tem času pa lahko upnik zaradi neplačanih terjatev že propade, dolžnik pa prenese svoj kapital drugam oziroma izprazni svoje račune. Potrebne so nadaljnje spremembe izvršilnega postopka, morda tudi spremembe v organizaciji sodišča, ki naj zagotovijo bistveno skrajšanje celotnega izvršilnega postopka, ter nato samega pravnega postopka, ne samo v fazi do izdaje sklepa o izvršbi, ter povečajo njegovo učinkovitost. Zagotoviti bi bilo potrebno na primer že hitrejše reševanje ugovorov zoper sklepe o izvršbi, pa tudi, na primer izvajanje določbe Zakona o izvršbi in zavarovanju (ZIZ), da morajo sodniki v pravnem postopku razpisati prvi narok v roku 3 mesecev (da ne bo le mrtva črka na papirju).

(Pristojnost: Ministrstvo za pravosodje)

Ukrep 12:

Omejiti delovanje samostojnih podjetnikov in družb, ki nimajo odprtega transakcijskega računa.

Obrazložitev:

Vse pogosteje se dogaja, da podjetja po registraciji ali celo med samim poslovanjem ostanejo brez odprtega poslovnega transakcijskega računa v Republiki Sloveniji bodisi da jih zaprejo sama bodisi jim ga zapre banka zaradi neplačanih obveznosti za vodenje računa. Številni so primeri, ko takšna podjetja kljub temu, da so brez odprtega transakcijskega računa, še vedno poslujejo naprej. Takšno delovanje največkrat pomeni delo na črno in posledično tudi davčne utaje. V prvi vrsti se je potrebno zavedati, da gre za skupek samostojnih podjetnikov in družb, ki z namenom izogniti se odgovornosti plačevanja svojih obveznosti (bodisi do države bodisi do svojih poslovnih partnerjev, delavcev itd.) izkoriščajo sedanje stanje, ki omogoča podjetjem, da delujejo brez odprtega transakcijskega računa. Tega problema se ne da rešiti le z omejitvijo gotovinskega prometa oziroma z grožnjo izreka globe za tak prekršek.

Menimo, da podjetje ali samostojni podjetnik posameznik, ki nima odprtega transakcijskega računa, ne more in ne sme poslovati, prav tako tudi ne more in ne sme obstajati. Po naši oceni je potrebno šteti, da je podjetnik posameznik ali družba, ki nima odprtega transakcijskega računa v Republiki Sloveniji, prenehal poslovati oziroma nima premoženja, s tem pa so

izpolnjeni pogoji za njen izbris iz sodnega registra brez likvidacije. Zoper takšne poslovne subjekte se mora začeti postopek izbrisa iz sodnega registra.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance in Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo)

Ukrep 13:

Register transakcijskih računov pri AJ PES naj vključuje tudi javno objavo transakcijskih računov gospodarskih subjektov v tujini.

Obrazložitev:

Številni poslovni subjekti imajo odprte transakcijske račune v tujini. Mnogi izmed njih pa v Republiki Sloveniji nimajo odprtega nobenega računa. V številnih primerih odprejo te račune v tujini ravno zaradi prevelike zadolženosti, celo v t. i. eksotičnih državah, kjer je praktično nemogoče dobiti podatke o številki računa. S tem se izognejo izvedbi izterjave njihovih sredstev na transakcijskih računih. Takšni poslovni subjekti brez večjih težav poslujejo prek računa v tujini.

Skladno z Zakonom o finančni upravi (52., 53. in 55. člen) je podjetje sicer dolžno obvestiti pristojni finančni urad v Republiki Sloveniji o odprtju oziroma številki plačilnega računa v tujini, in sicer v roku 8 dni. Če tega ne stori, je zagrožena denarna kazen, druge sankcije pa niso predvidene. V praksi se dogaja, da slovensko podjetje v tujini odpre transakcijski račun, vse transakcijske račune v Sloveniji pa zapre oziroma ima blokirane. V primeru, da upošteva omenjene določbe Zakona o finančni upravi in finančni urad obvesti o obstoju računa v tujini, le-ta ta podatek zapiše v davčni register in tu se »zgodba« konča. Morebitni upnik takega podjetja nima skoraj nikakršne možnosti, da bi bil seznanjen z obstojem takšnega računa v tujini. Upnik lahko do podatka o dolžnikovem računu pride le s sodno odločbo. Brez podatkov o računih v tujini pa izvršba nanje seveda ni možna.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance, Ministrstvo za pravosodje, Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo)

Ukrep 14:

Predlagamo spremembo oziroma dopolnitev 246. člena Kazenskega zakonika (KZ-1), ki se mu doda »nekrite naročilnice«.

Obrazložitev:

Ček, bančna kartica ali naročilnica so instrumenti (predvsem slednja dva), ki se največ uporabljajo v vsakdanjih poslih pri nakupih materiala ali naročila in plačila storitev. Če kupec ali naročnik izda ček brez kritja ali uporabi bančno kartico za plačilo, pa nima kritja, ni nobenega zadržka, da take veljave ne bi imela tudi naročilnica.

Pravilno izpolnjena naročilnica vsebuje vse potrebne podatke za pravni posel. Izpolnitev naročilnice, katerih sestavine ni mogoče izpolniti (rok in znesek plačila) pomeni, da jo je izdajatelj zavestno izdal z namenom, da bi sebi ali komu drugemu pridobil protipravno premoženjsko korist, kar je istovetno z 246. členom Kazenskega zakonika (KZ-1), za katerega predlagamo dopolnitev.

(Pristojnost: Ministrstvo za pravosodje)

Ukrep 15:

Prijave neporavnanih finančnih obveznosti v e-pobot vse do realizacije in nadzor nad prijavo v obvezni pobot.

Obrazložitev:

Glede na naravo delovanja sistema obveznega pobota in »nastajanja« novih denarnih obveznosti in okoliščin oz. pogojev za uspešnost izvedbe pobota, bi bilo potrebno določiti obveznost prijave v obvezni pobot vse do realizacije pobota. Prijava denarne obveznosti le v

prvi krog v mesecu, ki sledi mesecu v katerem je nastala zamuda pri plačilu obveznosti, pomeni zgolj enkratni poskus steka vseh potrebnih okoliščin za uspešen pobot in računanje na t.i. srečo, da so se ravno v tistem trenutku stekli vsi potrebni pogoji. V ZPreZP-1 naj se torej nujno vnese določilo, da bi morala biti prijava v pobot obvezna vse do realizacije pobota. Ugotovljeno je, da se obveza prijave v obvezni pobot na terenu ne kontrolira. Posledično to pomeni, da le redka podjetja še prijavljajo obveznosti v obvezni pobot in v skladu s tem je jasen rezultat obveznega pobota. Pristojne inšpekcije naj vendar začno tudi v praksi izvajati ustrezen nadzor.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance)

Ukrep 16:

Stečajni postopki naj bodo krajši. Skrajšati roke za vračilo davka iz naslova insolvenčnih postopkov.

Obrazložitev:

Stečajni postopki so predolgi. Urediti bi jih bilo potrebno na način, da se začnejo in končajo v čim krajšem času, seveda na najbolj učinkovit način, saj imajo velike verižne učinke. Leta trajajoči stečajni postopki večinoma postanejo sami sebi namen in se vse prevečkrat končajo le s poplačilom stroškov samega stečajnega postopka – tudi iz primarno navedenega razloga. Stečajni postopki naj postanejo z vidika poplačila upnikov učinkovitejši ter časovno in stroškovno racionalnejši.

(Pristojnost: Ministrstvo za pravosodje)

Ukrep 17:

Predlagamo, da se z zakonom prepove, da bi bila za stečajnega upravitelja imenovana ista oseba kot je bila imenovana za prisilnega upravitelja družbe, katere prisilna poravnava ni uspela.

Obrazložitev:

Izkušnje postopkov prisilne poravnave so pokazale, da pri vodenju prisilne poravnave prihaja do prevladujočega osebnega interesa upravitelja nad interesom in koristmi družbe. Že v postopku prisilne poravnave upravitelji prisilne poravnave izvajajo številne aktivnosti (na primer zavlačujejo z izdajo soglasij za nujno potrebne aktivnosti družbe, vlagajo neutemeljene ugovore zoper vodenje prisilne poravnave,...), da bi preprečili uspešno potrditev prisilne poravnave in s tem dosegli začetek stečaja, in sicer tudi v primerih, ko je prisilna poravnava povsem realna rešitev za družbo. Do takšnih primerov pogosto prihaja zato, ker je prisilni upravitelj tudi stečajni upravitelj pri isti družbi, če prisilna poravnava ne uspe. V prisilni poravnavi je upravitelj praviloma slabše nagrajen kot je v stečaju, še posebej, če ima družba lahko unovčljivo premoženje.

(Pristojnost: Ministrstvo za pravosodje)

TOČKA 4:

USTVARJANJE KAKOVOSTNIH DELOVNIH MEST V GRADBENIŠTVU

Cilj: Preprečiti širjenje socialnega dumpinga v gradbeništvu, še posebej preko javnih naročil, ki danes dobesedno spodbujajo prihode tujih inženiringov in izvajalcev skupaj z delovno silo iz najcenejših držav EU, delo na črno in nelojalno konkurenco.

4.1. Zaščititi delovna mesta v gradbeništvu pred socialnim dumpingom iz držav EU z najnižjo ceno delovne sile (po vzoru Avstrije, Italije, Nemčije).

Ko želijo izvajalci del iz Slovenije izvajati dela v sosednjih državah EU, predvsem Avstrija, Nemčija, Italija, naletijo pri tem, poleg jezikovnih preprek, na številne ovire, ki so jih postavile državne ali lokalne oblasti (natančna prijava delavcev, izpolnjevanje pogojev tujih kolektivnih pogodb, obvezno vplačevanje v njihove sklade za dopuste (BUAK, Soka BAU,...), izpolnjevanje pogojev varnosti in zdravja pri delu,..., kar jim povzroča izjemno visoke dodatne stroške in težave pri poslovanju.

Predlagamo, da se tudi v RS vzpostavi sistem, ki bo na podoben način ščitil domače izvajalce predvsem pred dumpinškimi ponodbami iz drugih držav.

Ukrep št. 1:

Poostrena kontrola izvajalcev iz tujine ali imajo urejene prijave za izvajanje obrtne dejavnosti v RS pri pristojnem organu

Obrazložitev:

Osnova je postavljena v Obrtnem zakonu, ki v 42. e., f. in g. členu določa, da mora ponudnik iz tujine pred prvim občasnim opravljanjem obrtne dejavnosti vložiti prijavo pri pristojnem organu, zlasti če gre za dejavnost ki lahko pomeni resno tveganje za javno zdravje ali varnost, kar gradbeništvo nedvomno je.

(Pristojnost: Tržni inšpektorat RS)

Ukrep št. 2:

Poostrena kontrola izvajalcev iz tujine ali se pri zaposlovanju delavcev držijo določil delovno pravne zakonodaje in kolektivnih pogodb.

Obrazložitev:

Delodajalci iz tujine v večini primerov zaposlujejo cenejšo delovno silo iz manj razvitih držav EU ali tretjih držav. Pri tem delavcem ne zagotavljajo delovno socialnih pogojev, kot jih določajo pri nas veljavni predpisi in kolektivne pogodbe. S tem so seveda njihove cene lahko bistveno nižje kot cene domačih izvajalcev, ali pa izvajalcev iz RS ki izvajajo dela v drugih EU državah.

(Pristojnost: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Inšpektorat RS za delo)

Ukrep št. 3:

Poostrena kontrola izvajalcev iz tujine ali se pri zaposlovanju delavcev držijo določil predpisov o varnosti in zdravju pri delu na gradbiščih.

Obrazložitev:

Delodajalci iz tujine v veliki večini svojim delavcem ne zagotavljajo pogojev varnega in zdravega dela kot to določajo predpisi v RS. S tem so seveda njihove cene lahko bistveno nižje kot cene domačih izvajalcev, ali pa izvajalcev iz RS ki izvajajo dela v drugih EU državah.

(Pristojnost: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Inšpektorat RS za delo)

4.2. Preprečiti delo na črno in nelojalno konkurenco. Povečati aktivnost tržnih inšpektorjev in carinikov glede dela na črno in uveljaviti dosledno izvrševanje novih zakonskih določil s tega področja.

Nov Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno je začel veljati 20. maja 2014, uporabljati pa se je v večini določil začel 18. avgusta letos (Ur. l. RS št. 32/2014). Novi Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno širi možnosti nadzora nad izvajanjem dela in zaposlovanja na črno, saj daje to pristojnost ter pristojnost ugotavljanja kršitev tržnemu inšpektoratu, inšpektoratu za delo, inšpektoratu za promet, davčni upravi in po **novem tudi carinski upravi, ki bo nadzor izvajala s svojimi mobilnimi enotami.**

Ukrep št. 4:

Sprejetje dodatnih dopolnitev in sprememb Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno na naslednjih področjih:

- da sosedska in sorodstvena pomoč ne bi bila dovoljena v tistih dejavnostih, ki so nevarna za zdravje in premoženje oseb ter negativno vplivajo na okolje,
- da se posebej preuči in ustrezno opredeli tudi prostovoljsko delo,
- da se že v zakonu, ne samo v podzakonskem aktu, zapiše splošno pravilo, da je kot dopolnilno dejavnost mogoče opravljati le dela, ki praviloma zaradi ekonomike niso zanimiva za opravljanje kot redna dejavnost,
- da se predvidi ustrezne globe (23. člen zakona) tudi za naročnike del, ki so seznanjeni, da njihovi pogodbeni partnerji izvajajo nekatera naročena dela s pomočjo delavcev, zaposlenih na črno,
- da se kazen za posameznika (šušmarja) in posameznika, ki naroči ali oglašuje delo na črno, izenači s subjekti, ki so registrirani za opravljanje pridobitnih dejavnosti, saj je pridobljena materialna korist identična v obeh primerih. Prav tako naj bodo izenačene kazni za izvajalca in naročnika dela na črno. Še posebej ostro pa je potrebno sankcionirati povratnike.

Obrazložitev:

V novem Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno so dobre osnove za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno, vendar je problematika zelo zakoreninjena in prisotna v vseh dejavnostih predvsem pa v gradbeništvu, tako da bi se bilo treba zmanjševanja obsega sive ekonomije v prihodnje lotiti bolj celovito. Priložnosti za delo in zaposlovanje na črno se skrivajo predvsem v sosedski pomoči, delu v lastni režiji in prostovoljnem delu.

(Pristojnost: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Finančna uprava, Tržni inšpektorat RS, Inšpektorat RS za delo)

Ukrep št. 5:

Poostren inšpekcijski nadzor nad izvajanjem dela in zaposlovanja na črno, predvsem je potrebno kontrolirati izvajanje del ob vikendih in v popoldanskem času.

Obrazložitev:

Večino dela na črno v gradbeništvu se izvede med vikendi, prazniki in v popoldanskem času, zato je temu potrebno ustrezno prilagoditi tudi delo inšpektorjev.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance, Finančna uprava, Tržni inšpektorat, Inšpektorat RS za delo)

4.3. Ukiniti gradnjo v lastni režiji in uvesti znatne davčne olajšave pri dohodnini iz naslova gradenj in obnov (zbiranje računov za opravljena dela).

Ukrep št. 6:

Ukinitve gradnje v lastni režiji.

Obrazložitev:

Pripravlja se nova sistemska ureditev zakonodaje na področju graditve objektov. V novem Zakonu o graditvi objektov predvideti ukinitve gradnje v lastni režiji. Morebitna izjema so lahko le manjši nestanovanjski objekti za lastne potrebe in kmetijstvo v velikosti do 100 m². Te izjeme naj bi investitor pred pričetkom prijavil ustreznemu organu (inšpekciji). Iz prijave naj bi bilo razvidno kaj bo gradil v lastni režiji (s pomočjo ožjih sorodnikov) in kaj bo oddal v gradnjo registriranim izvajalcem del.

(Pristojnost: Ministrstvo za okolje in prostor)

Ukrep št. 7:

Poostrena kontrola izvajanja vseh gradenj, predvsem tistih, ki se do ukinitve izvajajo v lastni režiji.

Obrazložitev:

Do sprejetja zakonske rešitve o ukinitvi gradnje v lastni režiji je potrebno izvajati striktno kontroliranje vseh gradenj, predvsem tistih ki se izvajajo v lastni režiji, saj se pod pretvezo izvajanja v lastni režiji velika večina teh objektov gradi na črno ali pa z delavci zaposlenimi na črno. Kontrolirati tudi velikost objektov, ki velikokrat presega zakonsko predvidene omejitve.

(Pristojnost: Inšpektorat RS za promet, energetiko in prostor – Gradbena inšpekcija, Inšpektorat za delo RS, Tržni inšpektorat RS)

Ukrep št. 8:

Sprememba Zakona o dohodnini v smislu ponovne uvedbe znatnih olajšav za investicije v izgradnjo in vzdrževanje stanovanjskih objektov.

Spodbujanje občanov, da za vsako opravljeno storitev ali nakup zahtevajo račun in ga shranijo.

Obrazložitev:

Občani bi olajšave (na primer do 5% vrednosti objekta ali do 20.000 EUR letno ali do 100.000 EUR v petih letih) lahko uveljavljali na podlagi računov za opravljene tovrstne storitve. Poudarek bi lahko bil dan gradnji in ukrepom za energetsko bolj učinkovite objekte. S tem bi lahko bistveno zmanjšali obseg sive ekonomije. Izplen države pa bi bil skozi pobrane davke lahko bistveno večji kot strošek za uvedbo in izvedbo sistema plačevanja dohodnine.

Z ustreznimi akcijami osveščanja je potrebno tako naročnike kot dobavitelje in izvajalce seznanjati z pozitivnimi platmi izstavljanja in shranjevanja računov, ki naj bo obvezno.

Inšpektor naj ima pravico kadarkoli po izvedbi (ali pa vsaj prvih 5 let) npr. gradbenih ali inštalacijskih del zahtevati predložitev računa.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance, Finančna uprava, Tržni inšpektorat, Inšpektorat RS za delo)

4.4. Uvesti »paritetni sklad za gradbeništvo«, ki bo enakovreden podobnim skladom v sosednjih evropskih državah (BUAK, SOKA BAU, ...), za enakopravno vključevanje gradbenih izvajalcev na trg v sosednjih državah in onemogočanje nelojalne konkurence in socialnega dumpinga doma.

Ukrep št. 9:

Uvedba paritetnega sklada primerljivega s podobnimi skladi v državah EU.

Obrazložitev:

Vzpostaviti zakonske osnove za ustanovitev »paritetnega sklada za gradbeništvo«, ki bo enakovreden tovrstnim skladom v sosednjih evropskih državah in doseči meddržavno priznavanje teh skladov. Na podlagi tega bodo slovenski izvajalci del ob vstopu na trge teh držav v bolj enakopravnem položaju, saj jim ne bo potrebno plačevati v njihove sklade. Bistveno korist bo ob ustrezni organiziranosti tovrstnega sistema imela tudi država oz. njene inštitucije, saj je znano, da se iz paritetnih skladov delodajalcem in delavcem povrne dobra polovica vplačanih sredstev, ostalo pa so stroški poslovanja in dajatve. Predlagamo takojšnje aktivnosti na tem področju.

Pri tem mora država s svojimi naročniki gradenj (javnimi naročniki in naročniki podjetij, kjer ima država večinski lastniški delež) prevzeti svoj del odgovornosti pri preprečevanju socialnega dumpinga v javnem naročanju gradenj. Glede na neizpodbitno odgovornost države za nastali izjemno težak položaj tako podjetij kot zaposlenih v panogi, mora država prevzeti svoj del odgovornosti tudi za socialni dialog v panogi. Paritetni skladi v gradbeništvu so praksa v vseh razvitih državah EU, ki jih utemeljujejo specifične razmere za delo v panogi in zagotavljajo trajen interes delodajalcev za zaposlovanje, za zaposlene kvalitetna delovna mesta in za mlade lažje odločanje za gradbene poklice. Država mora s svojo ustrežno regulativo, delovanjem pravne države, odgovornim javnim naročanjem in po potrebi tudi ustreznim lastnim vložkom zagotoviti ustanavljanje paritetnih skladov v gradbeništvu v najkrajšem možnem času.

(Pristojnost: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve)

TOČKA 5:

VLAGANJE V ZNANJE IN STROKOVNO USPOSOBLJENOST ZAPOSLENIH V PANOGI

Cilj: Zagotoviti kontinuirano visoko kakovost domačih kadrov vseh ravni za potrebe slovenske gradbene panoge.

Izhodišče: Gradbeništvo je industrija unikatnih izdelkov, izpostavljenih različnim in spreminjajočim se okoliščinam v naravnem okolju in podvrženo spreminjajočim se zahtevam družbe (danes n.pr. učinkovita in trajnostna raba virov). Pomembno je redno vzdrževanje obstoječe infrastrukture v stalno spreminjajočih se pogojih (podnebne spremembe, novi materiali, nove tehnologije, novi standardi) in skrb za celotni krog gradnje od prostorskega umeščanja, zasnove in projektiranja do gradnje, uporabe, vzdrževanja in razgradnje/odstranitve. Poleg tega je Slovenija potresna, plazovita in poplavna država, ki je v zadnjem času pogosto izpostavljena naravnim ujmam (veter, dež, sneg in žled), zaradi česar so posledično potrebna posebna znanja ljudi, ki pokrivajo široko področje gradbeništva. Zato so utemeljeni regulirani poklici na področju gradbeništva in zato je potrebno stalno obnavljanje in nadgrajevanje znanj na vseh nivojih, od poklicnega do univerzitetnega izobraževanja. Še zlasti se to kaže v času krize, ko je po sili razmer fluktuacija zaposlenih v gradbeništvu velika, zaposlitvenih možnosti manj, zanimanje za izobraževanje za te poklice pa nizko. Delodajalci v današnjem času bolj kot kdaj prej zaradi razmer na trgu želijo in potrebujejo univerzalne delavce, inovativne in podjetne strokovnjake, dobre organizatorje, spretnne komercialiste ...

5.1. Povečati vlaganja v izobraževanje na vseh strokovnih/poklicnih stopnjah, od poklicnega izobraževanja do univerzitetnih študijev, s poudarkom na petem letniku univerzitetnih magistrskih študijev

Ustrezno vlaganje v izobraževanje je nedvomno eden od ključnih dejavnikov, ki bo pomembno prispeval k ohranjanju in nadaljnjemu dvigu visoke kakovosti slovenskega gradbeništva. V naslednjih razdelkih je predlaganih nekaj ukrepov, ki bi k temu bistveno pripomogli.

Ukrep 1:

Ponovna uvedba vajeniškega poklicnega izobraževanja na III. in IV. stopnji zahtevnosti (srednje poklicno izobraževanje)

Obrazložitev:

Predlagamo spremembo Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju v delu, ki bi predvidel ponovno uvajanje vajeništva. V povezavi s tem predlogom se odpirajo možnosti za postopno odpravo strukturnih nesorazmerij na trgu dela in ustrezno dolgoročno zagotavljanje potrebnih strokovnih kadrov za zaposlovanje predvsem v fazi izvedbe. Gotovo pa je to lahko tudi eden od odgovorov za celovito reševanje prevelike brezposelnosti predvsem v (pre)izobraženi mladi populaciji, ki jih z različnimi pobudami (npr. Zaveza za vajeništvo) med svojimi članicami želi reševati EU in h kateri je pristopila tudi Slovenija. Pri teh nujno celovitih spremembah bo nepogrešljivo sodelovanje delodajalcev, saj bo treba zagotoviti sistemsko urejanje normativnih, vsebinskih in finančnih pogojev za ponovno uvajanje vajeništva v slovenski izobraževalni sistem. Pri spremembah bo potrebno poleg navedenega predvsem upoštevati, da bo treba prenoviti obstoječe izobraževalne programe, povečati obseg praktičnega usposabljanja v delovnem procesu in druge pogoje za uvajanje vajeništva, predvsem o ukrepih za vzpodbujanje delodajalcev in mladine ter njihovih staršev.

(Pristojnost: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

Ukrep 2:

Zagotovitev ustreznih davčnih spodbud in stimulacij za delodajalce, ki bi:

- se vključili v sistem vajeništva,
- zagotavljali kadrovske štipendije za poklice v gradbeništvu,
- financirali doktorski študij svojih zaposlenih,
- zaposlovali mlade kadre brez izkušenj.

Obrazložitev:

Dijak, ki je vključen v sistem vajeništva, naj bo v delovnem razmerju pri delodajalcu. Obvezni del praktičnega pouka opravlja na deloviščih delodajalca pod nadzorom mentorja. Davčna zakonodaja mora spodbujati delodajalce k čim večjemu angažiranju pri pridobivanju potencialnih kandidatov, spodbujati interes za čim kvalitetnejše praktično izobraževanje. Iz te baze dijakov, ki jih delodajalec spozna že v fazi izobraževanja, kasneje lahko črpa strokovni kader na poklicnem nivoju ter prepozna kandidate za nadaljnje izobraževanje na nivoju delovodij.

Gradbena podjetja v negotovih časih težko sama vlagajo v razvoj kadrov. Zakon o štipendiranju omogoča vladi RS, da v poklicih s področja gradbeništva prepozna njihovo deficitarnost in sprejme politiko štipendiranja, ki omogoča do 70% sofinanciranje kadrovskih štipendij.

Ukinitev sheme financiranja doktorskega študija se je neposredno odrazila na zmanjšanju števila prijavljenih kandidatov za doktorski študij. Ob sočasnem zmanjšanju števila mladih raziskovalcev je izvedba doktorskega študija ogrožena, s tem pa tudi vzgoja kadrov za bodoče raziskovalce in učitelje na terciarni ravni izobraževanja.

Izkušnje so pri delu v gradbeni industriji nepogrešljive, prav tako kakor pravočasna obnova kadrov. Zato je sistematično uvajanje mladih kadrov v delovno okolje ob boku izkušenih predhodnikov porok za kontinuiteto kakovostnih gradbenih storitev, sočasno pa predstavlja povečano finančno breme za podjetja. Zato predlagamo, da se za prve zaposlitve mladih kadrov uvedejo davčne spodbude za delodajalce.

(Pristojnost: Ministrstvo za finance, Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti)

Ukrep 3:

Zagotoviti sistemske spremembe na šolskem področju izobraževanja za redke poklice in zagotovitev zadostnega števila izšolanega kadra vseh stopenj za realizacijo strategije in letnih načrtov investicij.

Obrazložitev:

Ker ni velikega interesa za šolanje za poklice v gradbeništvu (potrebe pa so), je treba zagotoviti možnost šolanja na vseh šolah, ki izobražujejo za posamezni program, ne glede na število vpisanih dijakov (sedaj se izvajajo programi glede na zadostni vpis). To so otroci, stari 15 let, (pretežno iz podeželskega okolja), za katere starši ne želijo, da odidejo od doma in se odločajo za šolanje otroka tudi glede na bližino šole.

V času od nastopa krize je problem prisoten ne le na nivoju poklicnega in srednjega izobraževanja temveč tudi na nivoju visokega in predvsem univerzitetnega izobraževanja oziroma druge bolonjske stopnje. Število diplomantov visokih tehniških šol in fakultet pada, posledično je opaziti znaten (25% v 2012, nadaljnjih 20% v 2013, skupno 40%) padec števila inženirjev, ki pristopijo k strokovnemu izpitu po zakonu o graditvi objektov in pridobijo pooblastilo za pooblaščenega inženirja po zakonu o graditvi objektov. Povprečna starost pooblaščenih inženirjev je med 55 in 60 let. Zatečena situacija bo na srednji rok pripeljala do pomanjkanja slovenskih pooblaščenih inženirjev vseh strok, ki delujejo v gradbeništvu.

Izračunati je potrebno, koliko kadra posameznega nivoja moramo izšolati za realizacijo strategije in letnih načrtov investicij ter ga izšolati.

(Pristojnost; Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

Ukrep 4:

Zagotovitev ustreznega financiranja univerzitetnega izobraževanja.

Obrazložitev:

Po prehodu na 5-letne bolonjske študijske programe so peti letniki prenovljenih študijskih programov ostali brez neposrednega financiranja. Zato je treba ustrezno finančno ovrednotiti povečanje obsega pedagoškega dela s študenti za dodatni 5. letnik študija. 5. letnik je finančno najbolj zahteven letnik, v katerem mora biti poudarek tudi na laboratorijskem delu in praktični uporabi sodobnih tehnologij v gradbeništvu. Finančno breme dodatnega letnika študija pa se danes pozna ravno v obliki zmanjšanih vlaganj v opremo in razvoj laboratorijev, kar nedvomno negativno vpliva predvsem na kakovost in tudi na privlačnost študija gradbeništva v Sloveniji. S tem bi zmanjšali odliv najboljših študentov v tujino po končani 1. bolonjski stopnji študija. Za doseganje visoke ravni praktične usposobljenosti diplomantov za delo v praksi, bi bilo zelo koristno organizirati tudi interdisciplinarni študij v 5. letniku, kjer bi na konkretnih projektih sodelovali študentje različnih strok, ki so vključene v proces projektiranja.

Napredek in dvig kakovosti v gradbeništvu lahko dosežemo le ob nenehnem prenosu novih znanj v prakso. Zato bi bilo treba ustvariti tudi ustrezne pogoje za vključitev študentov 5. letnika v različne razvojne in aplikativne raziskovalne programe, katerih glavni cilj je uvajanje novih tehnologij v prakso. Tudi to zahteva povečan obseg financiranja teh programov. (glej tudi ukrep 6) Povečanje obsega financiranja raziskovalnega dela na področju gradbeništva je tudi eden izmed ključnih predpogojev za nadaljnji razvoj gradbene stroke in ohranjanje odličnosti podiplomskega študija (glede raziskav se npr. Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani trenutno uvršča med zgornje 3% v svetu), ter uspešno vključevanje v mednarodni sistem izobraževanja (glej točko 3).

(Pristojnost: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije)

Ukrep 5:

Zagotovitev povečanega financiranja aplikativnih raziskovalnih in razvojnih projektov.

Obrazložitev:

Gradbeništvo je izrazito interdisciplinarna in strokovna veda, kjer mora biti tehnološki razvoj venomer podprt z vzajemnim sodelovanjem akademske in industrijske sfere. Zato je potrebno s strani države intenzivno spodbujati financiranje predvsem aplikativnih raziskovalnih in razvojnih projektov, ki imajo kot končni cilj točno določen produkt / tehnološki postopek / mednarodni patent. V zadnjih letih je področju gradbeništva izrazito upadlo financiranje raziskovalnih projektov s strani ARRS. Ukrep 6 podpira/nadgrajuje ukrep 5.

(Pristojnost: ARRS, Ministrstvo za gospodarstvo)

Ukrep 6:

Zagotovitev povečanega financiranja mentorstev mladih raziskovalcev s strani ARRS za univerze ter mladih raziskovalcev iz gospodarstva

Obrazložitev:

V zadnjem letu ni več razpisa programa financiranja mladih raziskovalcev iz gospodarstva, kar je zelo povezovalo industrijsko in akademsko sfero zlasti v razvoju novih produktov in tehnoloških procesov. Skupaj z zmanjšanjem števila mladih raziskovalcev na razpisih ARRS se je v zadnjih letih celotno število mladih raziskovalcev na področju gradbeništva pomembno zmanjšalo.

(Pristojnost: Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, ARRS)

5.2. Preučiti aktualnost šolskih in izobraževalnih programov vseh stopenj in pretehtati kompetence diplomantov ob upoštevanju nujnosti ohranitve reguliranih poklicev v gradbeništvu zaradi narave dela in prevelikih tveganj v primeru slabo opravljenega dela.

Ukrep 7:

izvedba analize izobraževalnega sistema na področju gradbeništvu v povezavi s pridobitvijo potrebnih kompetenc za opravljanje reguliranih poklicev s področja gradbeništvu. V študij inženirstva uvesti prakso, ki naj se izvaja ob tesnem sodelovanju med tehničnimi fakultetami in gospodarstvom ob podpori zbornic.

Obrazložitev:

Ob sodelovanju vseh deležnikov v procesu graditve in v izobraževalnem procesu je treba analizirati in po potrebi posodobiti učne programe na vseh ravneh šolanja, tako da bodo ti ustrezali dolgoročnim potrebam slovenskega gradbeništvu. Ob tem je treba zagotoviti načine poučevanja in učenja, ki bodo za mlade privlačni in praktično naravnani (n.pr. vajeništvo na poklicni ravni, ustrezni delež praktičnega usposabljanja na terciarnih stopnjah izobraževanja, interdisciplinarni študij v 5. letniku, kjer bi sodelovali študentje vseh strok, ki so vključene v proces zasnove, projektiranja, izgradnje in vzdrževanja, kar bi nedvomno dvignilo raven praktične usposobljenosti diplomantov - povezano s predlogom ukrepa 4). Slednje zahteva dobro povezanost šol na vseh ravneh z gradbenimi podjetji, kjer bodo vajenci, dijaki in študentje v času šolanja pridobivali praktične veščine in znanja.

(Pristojnost: ZORG za izvedbo analize in pripravo predlogov sprememb, MIZŠ in MOP za implementacijo predlogov v predpise)

Ukrep 8:

Odprava škodljivega izenačenja poklicnega naziva »inženir« s strokovnim nazivom »inženir«.

Obrazložitev:

Z zakonom je bil v preteklosti izenačen poklicni naziv »inženir« (diplomant višje strokovne šole) s strokovnim nazivom »inženir« (diplomant prve stopnje starega višješolskega študija na fakulteti), pri čemer mu je bilo z zakonom o graditvi objektov omogočeno opravljanje enakih nalog. Primerjava šolskega programa s študijskim programom kaže na nezadostno pridobljeno strokovno znanje diplomantov današnjih višjih strokovnih šol in posledični primanjkljaj kompetenc, potrebnih za opravljanje poklica pooblaščen inženir, kar je že več let opaziti tudi v praksi. Predlaga se preimenovanje poklicnega naziva »inženir« v naziv »višji tehnik«, ki bolj ustreza trenutnim šolskim programom.

(Pristojnost: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport)

5.3. Zagotoviti trajno perspektivnost gradbene panoge in aktivno spodbujati interes med mladimi za vstop v strokovne in inženirske poklice v gradbeništvu.

Ustvarjena negativna javna podoba gradbeništvu, ki je zlasti posledica neprimerne načina vodenja in odločanja v gradbeni gospodarski panogi in le v posameznih primerih posledica slabe kakovosti strokovnega dela, saj so bili v zadnjih 10 letih izvedeni izjemni gradbeni objekti, zmanjšuje interes vrhunsko usposobljenih kadrov na vseh ravneh za delo na tem področju v Sloveniji. S tem se niža kakovost izvedenih del. Ob dejstvu, da velikih projektivnih in večjih gradbenih podjetij v Sloveniji ni več, so v gradbeništvu v Sloveniji na stečaj odprta vrata tujim podjetjem in to v sektorju, ki je v vsakem gospodarstvu eden od stebrov razvoja in ki zagotavlja delo dobršnemu deležu prebivalstva ter visok delež BDP.

Ukrep 9:**Skrb za pozitivno publiciteto gradbene panoge.****Obrazložitev:**

Medtem ko pri nas v zadnjem času prevladuje izrazito negativna publiciteta o gradbeništvu, mladi in tudi manj mladi z veseljem spremljajo oddaje kot n.pr. Megastructures na tujih televizijskih postajah. Ena od zgodb je bila tudi o gradnji predora Markovec, pa je bilo pri nas izpeljanih še veliko vsaj tako zahtevnih in zanimivih projektov. Poskrbeti moramo za ustrezno promocijo naše ustvarjalnosti, znanja in predanosti stroki, javnosti pa tudi čim bolj realno prikazati kako poteka naše delo, saj je vse prevečkrat prisoten stereotip: v tehniki je vendar vse jasno in vse definirano. Nenehna skrb za realno javno podobo gradbeništvu bo na eni strani prisilila vse udeležene k visoko strokovnemu delu in na drugi strani zagotavljala pozitivno sliko o gradbeništvu v javnosti.

(Pristojnost: ZORG, Vlada RS, resorno ministrstvo za graditev)

Ukrep 10:**Informiranje javnosti in motiviranje mladine za izobraževanje za gradbeniške poklice na posamezniku primerni stopnji. Spodbujanje mladih k odločitvi za poklic v gradbeništvu, tudi s preišljenimi in medijsko podprtimi aktivnostmi.****Obrazložitev:**

Le nov zagon investicij in aktivna skrb za informiranje in motiviranje mladih bodo ob ustrezni skrbi za kakovost izobraževalnih programov povečali interes za šolanje in študij na področju gradbeništvu.

Ob tem pa je treba z informiranjem doseči tudi razmislek mladih o ustrezni izbiri poklica znotraj gradbeništvu. Danes v Sloveniji izrazito prevladuje interes za višješolsko in visokošolsko izobraževanje, premalo so cenjeni vrhunski poklicni in srednješolski kadri. Posledično se niža kakovost študijev na univerzah, medtem ko primanjkuje kakovostnih tehnikov in obrtnikov.

(Pristojnost: ZORG, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Ministrstvo za gospodarstvo)

5.4. Zakonsko urediti obvezno vseživljenjsko izobraževanje pooblaščenih inženirjev in arhitektov.**Ukrep 11:****V gradbeni zakonodaji in/ali podzakonskih aktih je treba za pooblašcene inženirje in arhitekta uvesti obvezno permanentno izobraževanje.****Obrazložitev:**

V tehnološko intenzivnih panogah je nenehno izobraževanje nujno potrebno za vzdrževanje kakovosti in konkurenčnosti na odprtem trgu. Nenehno izobraževanje je potrebno tudi zaradi zagotavljanja varnosti, funkcionalnosti in energetske učinkovitosti (trajnostnosti) objektov. Za vzdrževanje/obnavljanje in nadgrajevanje znanj pooblaščenega inženirja/arhitekta je zato treba vzpostaviti sistem obveznega stalnega izobraževanja (zapis letno potrebnega števila kreditnih točk v zakonu, potrjen in javno objavljen letni program izobraževanj, vodenje evidence v imenikih IZS in ZAPS, postopek odvzema licence).

(Pristojnost: Ministrstvo za okolje in prostor)

5.5. Zagotoviti interes delodajalcev za trajno vlaganje v izobraževanje in usposabljanje kadrov s pomočjo uvedbe paritetnih skladov za izobraževanje.

Ukrep 12:

Uvedba paritetnih skladov za omogočanje izobraževanja in usposabljanja kadrov na vseh ravneh.

Obrazložitev:

Z uresničitvijo prejšnje točke (ukrep 11) bo zagotovljeno vsaj minimalno potrebno vseživljenjsko izobraževanje inženirskega kadra. Enako pomembno pa je tudi izobraževanje kadrov na vseh drugih ravneh. Ker je zlasti v negotovih kriznih razmerah (dolgoročno) vlaganje v izobraževanje za obrtnike in podjetja tvegano, naj se po vzoru sosednjih držav ustanovijo paritetni skladi za izobraževanje.

(Pristojnost: ZORG, Ministrstvo za infrastrukturo in prostor oz. resorno ministrstvo)

